

METODOLOŠKO POJASNILO

Nina Češek Vozel

IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE ZAPOSLENIH V PODJETJIH

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v podjetjih, Slovenija, petletno (Prva objava)
- Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v podjetjih, podrobni podatki, Slovenija, petletno (Elektronska objava)

Maj 2022

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	3
6	DEFINICIJE.....	4
7	POJASNILA.....	7
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	9
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	10
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	10

1 NAMEN

Namen objave je spremljanje vlaganja podjetij in drugih organizacij v nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na podlagi v EU usklajenih metodoloških osnov in vprašalnika Continuing vocational training survey (CVTS).

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- [Uredba Evropskega parlamenta in Sveta \(ES\) št. 1552/2005 \(Celex: 32005R1552\)](#)
- [Uredba Komisije \(EU\) št. 1153/2014](#)

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je podjetje ali organizacija z vsaj 10 zaposlenimi, katerega osnovna gospodarska dejavnost po Standardni klasifikaciji dejavnosti ([SKD 2008](#)) spada v naslednja področja: B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R in S.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enote opazovanja so podjetja ali organizacije z vsaj 10 zaposlenimi, katerih osnovna gospodarska dejavnost po Standardni klasifikaciji dejavnosti ([SKD 2008](#)) spada v naslednja področja: B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R in S.

Enote opazovanja so bile izmed enot ciljne populacije izbrane na podlagi stratificiranega slučajnega vzorca.

Raziskovanje je potekalo na vzorcu 2.342 podjetij in organizacij, izbranih iz vzorčnega okvira 10.309 podjetij. Med njimi je bilo 331 takih, ki zaposlujejo 250 ali več oseb in sodijo v kategorijo velikih podjetij (ta podjetja so bila v vzorec izbrana z gotovostjo).

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo vsakih 5 let.

Podatki se zbirajo elektronsko z vprašalnikom Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v podjetjih (ŠOL-ZAP), prek spletne aplikacije eSTAT.

Podatkov za to raziskovanje ne pridobivamo iz administrativnih virov.

6 DEFINICIJE

Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih zajema ukrepe in aktivnosti, katerih glavni cilj je pridobitev novih znanj in veščin ali razvoj in nadgradnja že obstoječih, in ki jih svojim zaposlenim vsaj delno financira podjetje. Naključno učenje in začetno poklicno izobraževanje (vajeništvo in praktično usposabljanje z delom) se ne upoštevata.

Izobraževanje in usposabljanje opredeljujejo naslednje **značilnosti**:

- Izobraževalna dejavnost v podjetju mora biti rezultat odločitve. To navadno sprejme neposredni vodja ali pa najvišje vodstvo podjetja.
- Izobraževalne aktivnosti so načrtovane z namenom, da se pridobi ali dvigne raven znanja zaposlenih, zaradi delovnih potreb, zaradi boljše obveščenosti, zaradi uvajanja novih izdelkov in tehnologij, zaradi kakovostnejšega opravljanja dela (poklica) ipd.
- Izobraževalne aktivnosti morajo biti **načrtovane vnaprej in morajo biti organizirane** in podprte s posebnimi cilji učenja.
- Izobraževanje in usposabljanje za svoje zaposlene **financira podjetje**, delno ali v celoti.
- Obstajati morajo dejanske aktivnosti, programi ali prireditve, ki so **ločeni od rednega dela** in ki se lahko opredelijo kot izobraževalne dejavnosti.

Izobraževanje financira podjetje za osebe, ki so zaposlene v podjetju. Med **zaposlene osebe** se štejejo:

- *lastniki, ki delajo v podjetju;*
- *partnerji, ki redno delajo v podjetju;*
- *neplačani družinski člani, ki redno delajo v podjetju;*
- *zaposleni v podjetju, ki sicer delajo zunaj podjetja (npr. prodajni zastopniki, osebje za dostavo, skupine za vzdrževanje in popravila);*
- *osebe, ki so za krajši čas odsotne z dela (npr. osebe na bolniškem dopustu, plačanem ali posebnem dopustu);*
- *delavci z delovnim časom, krajšim od polnega;*
- *sezonski delavci in honorarno zaposleni;*
- *delavci, ki delajo od doma;*
- *delavci, ki so udeleženi pri javnih delih;*
- *detaširani delavci v delovnem razmerju pri delodajalcu s sedežem v RS, poslani na delo ali na strokovno izpopolnjevanje v tujino.*

Med zaposlene osebe pa se **ne štejejo** delavci, ki jih enoti posredujejo druga podjetja, in prostovoljni delavci. Izključene so tudi osebe, ki so prejemniki starševskega nadomestila (osebe na porodniškem dopustu), osebe, ki so na dolgotrajni bolniški odsotnosti in vajenci.

Za namen tega statističnega raziskovanja nadaljevalno poklicno izobraževanje in usposabljanje razdelimo v dve skupini. Prvo skupino sestavljajo **programi** nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja, drugo pa **druge oblike** nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja za potrebe dela.

Programi nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja imajo naslednje značilnosti:

- so **ciljno usmerjeni**, potekajo v **skupinah**, imajo oblikovane izobraževalne cilje in predviden potek izvedbe;
- praviloma potekajo **zunaj običajnega delovnega prostora**, v prostorih, ki so temu posebej namenjeni, npr. v učilnicah, učnih centrih;
- so časovno, prostorsko in vsebinsko **dobro organizirani** (za to poskrbita izobraževalna ustanova ali izvajalec).

Programne nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja za namen tega statističnega raziskovanja delimo v dve skupini:

- **notranji programi** nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja so programi, ki jih **načrtuje in organizira večinoma podjetje samo** in je tudi samo odgovorno za vsebino programa. Fizično program lahko poteka v podjetju ali zunaj njega;
- **zunanji programi** nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja so programi, ki jih **pripravi in vodi izobraževalna organizacija, ki ni del podjetja**. Fizično program lahko poteka v podjetju ali zunaj njega.

Druge oblike nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja so običajno povezane s trenutnim delovnim mestom, lahko pa vključujejo tudi obiske na konferencah, sejnih itd. za namene učenja. Pogosto so opredeljene s stopnjo samoorganizacije (čas, prostor in vsebina) posameznega udeleženca ali skupine udeležencev. Vsebina je pogosto prilagojena individualnim potrebam udeležencev na delovnem mestu.

Med druge oblike nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja štejemo:

- **Usposabljanje na delovnem mestu** – načrtovana obdobja izobraževanja in usposabljanja, inštruktaže in praktično pridobivanje spretnosti, ki potekajo na delovnem mestu ali v podobnem okolju in z uporabo običajnih delovnih orodij.
- **Menjava delovnih mest, izmenjave, začasne napotitve ali študijski obiski** – menjave delovnih mest, ki niso del načrtovanega programa, niso vključene.
- **Udeležba na konferencah, delavnicah, sejnih in predavanjih** – z namenom učenja.
- **Udeležba v izobraževalnih krožkih ali krožkih za kakovost:** Izobraževalni krožki so skupine zaposlenih, ki se redno sestajajo, da se poučijo o potrebah delovnih organizacij pri delovnih postopkih in na delovnih mestih. Krožki za kakovost pa so delovne skupine, katerih namen je razpravljanje o težavah v proizvodnji in na delovnem mestu ter

iskanje rešitev zanje.

- **Samoizobraževanje:** posameznik sam vodi potek učenja, torej sam odloča, kje in kdaj bo njegovo izobraževanje potekalo. Pri tem uporablja različne učne pripomočke (lahko na delovnem mestu ali v drugem okolju). Samoizobraževanje poteka s pomočjo izobraževalnih programov na daljavo, video/avdio kaset, dopisnih tečajev, z računalniško podprtimi metodami (vključno z internetom) ali s pomočjo učnih centrov. Celoten proces mora biti del načrtovanega programa.

Udeleženec programa nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja je oseba, ki se je v letu opazovanja udeležila enega ali več programov nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Vsaka posamezna oseba se šteje **samo enkrat**, ne glede na število udeležb v programih nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Na primer: če je oseba, ki dela obiskala dva zunanje vodena programa in en notranje vodeni program, se šteje kot en udeleženec.

Skupni delovni čas (v urah), porabljen za programe nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Celotno število ur, porabljenih za programe nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja, se nanaša na čas, ko so zaposleni obiskovali te programe. Upošteva se samo čas, ki je bil dejansko porabljen za izobraževanje, in sicer čas v okviru delovnega časa zaposlenega (torej v okviru časa, ki je bil namenjen za opravljanje normalnega dela in ki ga je plačalo podjetje ali organizacija). Ne upoštevajo pa se obdobja normalnega dela, ki bi lahko potekala med izobraževalnim obdobjem, in tudi ne čas za pot in podobno.

Finančna sredstva, porabljena za programe nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Vključena so sredstva za šolnine, honorarje in druga plačila zunanjim izvajalcem, potni stroški in dnevnice, izplačane zaposlenim v povezavi z njihovo udeležbo v programih nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja, stroški dela notranjih predavateljev, stroški vzdrževanja izobraževalnih prostorov in letno amortizacijo za prostore in opremo ter izdatki za pripomočke, kupljene posebej za programe nadaljevalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Število **dejansko opravljenih delovnih ur** vključuje dejansko opravljene ure (v polnem ali skrajšanem delovnem času, brez odmora za malico) in nadure, ure, porabljene za pripravo na delo, popravilo, vzdrževanje in popravilo strojev, zastojev pri delu (nesreče, pomanjkanje materiala), ali pisanje poročil.
Izključuje:

- čas odsotnosti zaradi letnega dopusta, bolniških odsotnosti, odmora za malico ali kosilo (dolga 30 minut in več), državnih praznikov, dela prostih dni, študijskega dopusta, izrednega dopusta, čakanja na delo, izobraževanja;
- čas, porabljenega za prihod na delo in z dela;
- delovnih ur vajencev in praktikantov.

Skupni stroški dela vključujejo:

- stroške dela zaposlenih oseb (osnovna bruto plača z dodatki, delovno uspešnost, nadomestila za letni dopust, državnih praznikov, bolezni, izredni

dopust (poroke, smrti, selitve), bonitete, druga nadomestila plač npr. nadomestilo za čas čakanja na delo doma, prehrano na delu, prevoz na delo in z dela, regres za letni dopust, odpravnine, jubilejne nagrade, solidarnostna pomoč...)

- delodajalčeva plačila za socialno varnost (prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno varstvo, zaposlovanje, poškodbe na delu in porodniško varstvo, doplačila v različne sklade, namenjene socialni varnosti zaposlenih oseb, plačila za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje)

- stroški izobraževanja (stroški službenih potovanj zaradi izobraževanja, stroški vzdrževanja, popravil in amortizacije prostorov in opreme, ki se uporabljajo izključno za izobraževanje, izdatki za orodja in pripomočke za izobraževanje, izdatki za tečaje, seminarje, strokovna srečanja, in plačila za zunanje inštruktorje, ne vsebujejo plač, nadomestil plač in prispevkov za inštruktorje)

- stroški službenih potovanj (nočnine, dnevnice, kilometrine, terenski dodatek...)

- drugi stroški povezani z zaposlovanjem (stroški kadrovanja (izdatki za oglaševanje potreb po delavcih, potni stroški kandidatov, stroški vzdrževanja, popravil in amortizacije prostorov in opreme, ki se uporabljajo izključno za namene kadrovanja) in stroški delovnih oblek)

- prispevek za spodbujanje zaposlovanja invalidov zaradi neizpolnjene kvote.

V skupne stroške dela **ne vključujemo**:

- spodbud (npr: vračilo prispevkov delodajalca za prvo zaposlitev, za mlade, za starejše ipd.),

- stroške dela vajencev in praktikantov.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Rezultate raziskovanja objavljamo po Standardni klasifikaciji dejavnosti **SKD 2008**, ki je objavljena na SURS-ovi spletni strani na povezavi:

<http://www.stat.si/statweb/Methods/Classifications>

v obliki SKD iskalnika ali kot celotna klasifikacija pod naslovom Ekonomske klasifikacije.

Podatke združujemo in objavljamo po posebnih združenih skupinah, ki se nanašajo na oddelke in skupine po SKD 2008.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s kombinacijo sistematskih popravkov, individualnih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov smo uporabili metodo logičnega vstavljanja, metodo notranjega darovalca, metodo notranjega darovalca za več spremenljivk, metodo povprečnega razmerja s pomožno spremenljivko in metodo strukture z upoštevanjem deleža darovalca.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem izboljšujemo reprezentativnost podatkov, zbranih v raziskovanju, tako da so uteženi podatki čim bolj nepristranska ocena opazovane populacije v določeni časovni točki. Postopek uteževanja je bil določen glede na vzorčni načrt, neodgovor enote ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

DESEZONIRANJE

Postopki desezoniranja niso smiselni.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na zanesljivost in točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost in posledično zanesljivost statistične ocene. Natančnost statistične ocene ocenimo z izračunom standardne napake (SE). Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo zanesljivost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako.

V tabelah, kjer so ocenjene populacijske vsote (zveznih) spremenljivk, ocenjena povprečja (zveznih) spremenljivk ali ocenjena razmerja populacijskih vsot (zveznih), so omejitve pri objavi določene glede na relativno standardno napako oziroma koeficient variacije (CV). V teh primerih velja:

Če je koeficient variacije (CV)

- 10 % ali manj ($CV \leq 10 \%$), je ocena dovolj zanesljiva, zato je objavljena brez omejitve;
- od 10 % do vključno 30 % ($10 \% < CV \leq 30 \%$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večji od 30 % ($CV > 30 \%$), je ocena premalo zanesljiva za objavo, zato je nadomeščena s črko N.

V tabelah, kjer so ocene števila enot z določeno lastnostjo ali ocenjeni deleži enot z določeno lastnostjo izraženi z vrednostmi med 0 in 1, so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen deležev. V teh primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene deleža

- 0,05 ali manj ($SE \leq 0,05$), je ocena dovolj zanesljiva, zato je objavljena brez omejitve;
- od 0,05 do vključno 0,15 ($0,05 < SE \leq 0,15$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večja od 0,15 ($SE > 0,15$), je ocena za objavo premalo zanesljiva, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

Podatek, ki je statistično zaščiten zaradi varovanja zaupnosti poročevalskih enot, nadomestimo z znamenjem »z«.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Izobraževanje](#) - Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje; absolutni podatki, po SKD 2008
- Prva objava (Izobraževanje, Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje): »Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v podjetjih, Slovenija, 2020«.
- Elektronska objava (Izobraževanje, Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje): »Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v podjetjih, podrobni podatki, Slovenija, 2020«.
- Eurostat, Statistični urad Evropske unije

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Začasnih podatkov ne izkazujemo. Objavimo le končne podatke.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

V časovni vrsti ni prišlo do prelomov, zato so vse časovne točke primerljive.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:

- Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v podjetjih (ŠOL-ZAP)

področje: Izobraževanje, podpodročje: Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje

- Poročilo o kakovosti za raziskovanje:

- Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v podjetjih (ŠOL-ZAP)

področje: Izobraževanje, podpodročje: Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje